

7.4.2005

2999/4/03

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Esittelijäneuvos Lea Haapkylä

KANSANELÄKELAITOKSEN NEUVONTAVELVOLLISUUS SAIRAUSPÄIVÄRAHA-ASIASSA

1 KANTELU

Kantelija pyysi 22.12.2003 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä oikeusasiamiestä tutkimaan Kansaneläkelaitoksen Kokkolan toimiston menettelyä sairauspäiväraha-asiassaan.

Kokkolan toimisto myönsi 27.1.2003 antamallaan päätöksellä kantelijalle sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa 1.1.–9.2.2003. Kantelijalle annettiin samassa yhteydessä ilmoitus, jonka mukaan hänellä saattoi olla sairauspäivärahan ensisijaisuusajan jälkeen oikeus työeläkelaikien ja kansaneläkelain mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen. Ilmoituksen mukana oli eläkehakemuslomake. Kantelijalle 17.2.2003 annetun toisen sairauspäivärahapäätöksen mukaan hänen oikeutensa sairauspäivärahaan päättyi 30.4.2003, koska sairauspäivärahan enimmäismäärä (300 pv) tuli tuolloin täyteen.

Kantelija haki Keskinäisestä vakuutusyhtiöstä Eläke-Fenniasta työkyvyttömyyseläkettä 22.4.2003, mutta hakemus hylättiin 3.7.2003. Päätöksen liitteenä olleen tiedotteen mukaan eläkkeenhakijan tulisi ilmoittautua mahdollisimman pian työvoimatoimistoon työnhakijaksi. Tämän perusteella kantelija ilmoittautuikin työvoimatoimistoon 8.7.2003. Koska työttömyysturvaa voidaan myöntää vasta sen jälkeen, kun työnhaku on tullut voimaan, hänelle ei myönnetty etuutta 1.5.–7.7.2003 väliseltä ajalta. Hän ei näin ollen saanut sanotulta ajalta lainkaan perustoimeentulon turvaa.

Kantelija arvosteli Kansaneläkelaitoksen Kokkolan toimistoa sen johdosta, että hänelle ei ilmoitettu kirjallisesti eikä suullisesti siitä, että hänen olisi pitänyt ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi työvoimatoimistoon heti sairauspäivärahakautensa (300 pv) päätyttyä. Kantelija tiedusteli, kenen kuuluu hoitaa hänen toimeentuloturvasa kyseiseltä ajalta.

3 RATKAISU

Katson Kansaneläkelaitoksen Kokkolan toimiston menetelleen hallintomenettelylain 4 §:n vastaisesti siinä, että kantelijaa ei kehoitettu ilmoittautumaan työvoimatoimistoon työnhakijaksi työttömyysturvalain 1.1.2003 voimaan tulleen muutoksen mukaisesti. Tämän seurauksena hän ei saanut työttömyysturvaa 1.5.–7.7.2003 väliseltä ajalta.

Perustelen ratkaisuni seuraavasti.

3.1

Oikeusohjeet

Hyvän hallinnon periaatteet on kirjattu perustuslain 21 §:ään ja siihen kuuluu muun muassa palveluperiaatteen noudattaminen. Tapahtumien aikaan voimassa olleen hallintomenettelylain (598/1982) 4 §:n mukaan viranomaisen oli tarpeen mukaan annettava asianosaiselle ja muullekin henkilölle neuvoja siitä, miten sen toimialaan kuuluva asia pannaan vireille ja miten asiaa käsiteltäessä on toimittava. Vuoden 2004 alusta voimaan tulleessa hallintolaissa (434/03), jolla kumottiin hallintomenettelylaki, on myös säännökset palveluperiaatteesta ja viranomaisen neuvontavelvollisuudesta.

Työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 3 momentin mukaan työnhakijalla, joka on saanut enimmäisajan sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa ja jonka edelleen on katsottu olevan terveydellisistä syistä kykenemätön työhönsä, on oikeus työttömyysetuuteen, jos hänen työkyvyttömyyseläkehakemuksensa on vireillä tai hylätty. Jos työnhakija on työ- tai virkasuhteessa, edellytetään lisäksi, ettei hänen työnantajallaan ole tarjota hänelle hänen työkykynsä mukaista työtä. Säännös tuli voimaan 1.1.2003.

3.2

Arviointia

Kansaneläkelaitoksen antaman lausunnon mukaan toimistoja on informoitu työttömyysturvalain muutoksesta 9.12.2002 annetuilla osasto-ohjeilla. Niissä on todettu muun muassa, että sairauspäivärahapäätökseen tullaan ohjelmallisesti lisäämään tietoa siitä, että vakuutetulla saattaa olla oikeus työttömyysetuuteen enimmäisajan päätyttyä. Ohjeissa on lisäksi muistutettu velvollisuudesta informoida hakijaa mahdollisesta oikeudesta työttömyysetuuteen. Sairauspäivärahan enimmäisaikaa koskevan päätöksen fraaseihin on helmikuun lopussa 2003 lisätty kehoitus ilmoittautua työnhakijaksi työvoimatoimistoon.

Kokkolan vakuutuspiirin antaman selvityksen mukaan osasto-ohjeet käydään läpi ryhmäpalaverissa ohjeiden saapumisen jälkeen. Kyseinen ohje on ollut kantelijan sairauspäivärahapäätöksiä tehtäessä Kokkolan toimiston tiedossa. Asiakkaita on pyritty informoimaan mahdollisuudesta työttömyysturvaan, mutta tällaista etuusratkaisun lopputulokseen vaikuttamatonta informaatiota ei normaalisti dokumentoida asiakirjoihin. Kehotusta ilmoittautua tarvittaessa työnhakijaksi työvoimatoimistoon ei ollut vielä kantelijalle annetuissa päätöksissä. Hän ei ole näin ollen saanut sairauspäiväraha-asiassaan kirjallista opastusta ilmoittautua työnhakijaksi työvoimatoimistoon.

Näkemykseni mukaan kantelijan kertomus Kokkolan toimiston suullisesti antaman neuvonnan sisällöstä on uskottava. Tämä käsitys ilmenee myös Kansaneläkelaitoksen antamasta lausunnosta. Kantelijaa ei siis saadun selvityksen mukaan ohjattu toimistossa hakeutumaan työnhakijaksi työvoimatoimistoon ja siten varmistamaan toimeentuloturvansa päivärahoituksen päätyttyä 1.5.2003 lähtien. Kantelijan Kokkolan toimistossa saama opastus on näkemykseni mukaan näin ollen ollut puutteellista. Hänelle olisi mielestäni tullut hallintomenettelylain säännösten mukaisesti antaa neuvoja työttömyysturvalain muutoksesta ja ohjata hänet ilmoittautumaan työnhakijaksi työvoimatoimistoon.

3.3

Korvausvelvollisuus

Oikeusasiamiehen tehtävänä on perustuslain mukaan valvoa, että viranomaiset ja virkamiehet noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Korvauksien maksamisesta oikeusasiamies ei sen sijaan voi määrätä.

4

TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n mukaan annan Kansaneläkelaitoksen Kokkolan toimistolle huomautuksen edellä 3 kohdassa selostetusta velvollisuuden täyttämättä jättämisestä. Tässä tarkoituksessa lähetän Kansaneläkelaitokselle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Kirjeen liitteet palautetaan oheisena.